

Ieder mens heeft vele gezichten

Praktisch maandblad
voor leerkrachten
in het basisonderwijs
en speciaal onderwijs

16de jaargang
november 1998

In dit nummer

Van de redactie 2

Gedragproblemen, wat doe
je eraan? (1) - social-
emotionele ontwikkeling 3

Praxis-atelier
- beeldende vorming 7

Zoek de schat!
- project basisonderwijs 10

De magie van het vierkant
- muzikale vorming 14

Actieve werkvormen
in een teamvergadering -
schoolmanagement 18

Museum in school
- kunsteducatie 23

De kleuterkrant
- sinterklaasprent 27

Praxistips 30

Advertenties 31

Achterkantje
- muzikale vorming 32

DE KIKWIJZER

Voor de les kunstbeschouwing kopeert u voor ieder kind de foto van het beeldje (opgenomen in dit artikel). Bovendien hebt u de beschikking over de afbeelding op de poster! En u haastert weer de onderdelen A tot en met r van de kijkwijzer (Praxis-bulletin, 15de jaargang, nummer 1, september 1997):

- U haat de kinderen eerst knaamaken (A) met het kunstwerk. Nick Renshaw maakte het beeldje (keramiek, deel van een installatie, 60 cm hoog) in 1998 en noemde het *Skinman*.
- Bij de objectieve beschrijving (B) proberen de kinderen te vertellen wat ze zien zonder te interpreteren. U kunt vragen stellen om ze op weg te helpen. Bijvoorbeeld: wie kan iets vertellen over zijn ogen?
- Materiaal (C). Dit beeldje is van keramiek, het is hol en er zijn pigmenten op aangebracht.

Wie ben je, en wat wil je dat anderen van je zien? De Engelse keramist Nick Renshaw gunt ons een kijkje «diep under his skin». De titel van dit aandoenlijke beeldje? *Skinman!*

BEELDFUNCTIE

Wanneer een realistisch beeldje een duidelijk herkenbare gezichtsuitdrukking heeft, dan hoeven de kinderen niet veel moeite te doen om dat te ontdekken. Er doet zich dan een andere vraag voor, namelijk: wat was de bedoeling van de kunstenaar met dit beeldje?

We befragen ons op het terrein van de beeldfunctie. Een kunstenaar maakt zijn beeld nooit zomaar, hij

wil er iets mee bereiken. Dat onze aandacht getrokken wordt. Of dat wij ergens over nadenken.

We kennen ook de expressieve beeldfunctie, die tot doel heeft de gevoelens van de kunstenaar tot uitdrukking te brengen. En de esthetische beeldfunctie, waarbij een kunstwerk «slechts» mooi hoeft te zijn.

In dit artikel zoeken we naar de beeldfunctie van het beeldje *Skinman*.

Praxis-bulletin 3, november 1998 7

5-6

Marlies de Vries

*****

- Beeldaspecten (B) die belangrijk zijn om te bespreken, zijn kleur en compositie.
  - U kunt (met de poster erbij!) de kleuren laten benoemen. Wat is het effect van de kleurvlakken op de roep? Het mannetje heeft een pakje aan met een lange en een korte pijp. Een narrenpakje? De blauwe kleur op zijn gezichtje geeft het idee van een masker.
  - Bij compositie kun je hier vooral denken aan houding en gezichtsuitdrukking. De getuiste lippen en de samengekepen ogen brengen een gevoel over: oei, gaat dat wel goed? De houding van het mannetje, één arm wat naar achteren, onderstreept zijn onzekerheid. De vormloze lichaamsdelen en het lange lijf geven hem een wat onbeholpen uiterlijk. Het hoofd is iets gekraaid en zijn lange puntmuts lijkt er wel op te zijn vastgegooid.
  - De aspecten betekenis geven (C) en meningvorming (D) worden verder uitgewerkt in het tekstblok De bedoeling van de kunstenaar.

NIET ALLEEN

Intussen is het tijd om te vertellen dat deze *Skinman* niet alleen was. Er stonden er wel een stuk of twintig in de Amsterdamse galerie De Witte Vloet. Altemaal met een wat vormloze poppenlijfje en een herkenbare uitdrukking. Sommige hoofden waren een direct afgietsel van het hoofd van de kunstenaar, andere beeldjes hadden een klein kopje met een puntmuts. De meeste waren al verkocht, maar blauw gezicht met witte neus was nog over. Hoe zou dat komen? Kijk hij te moeilijk?

DE BEDEELING VAN DE KUNSTENAAR

We hebben geconstateerd dat dit mannetje ergens met spanning naar kijkt. Zijn twijfel over de afloop is van zijn maskergezicht te

scheppen. Zijn houding is onzeker en met zijn afgezaakte broek is hij bepaald geen he-man.

Wat denken de kinderen, zou het een zelfportret zijn? Ja en nee! Sommige van zijn broertjes waren dat duidelijk wel, maar bij dit mannetje lijkt zijn puntmuts juist het tegendeel te willen zeggen: 'Ik ben niet de kunstenaar, nee, ik ben een kabouter'.

Maar we geloven hem niet. Het mannetje is misschien geen zelfportret, maar wel een stukje van de kunstenaar. Een stukje van zijn persoonlijkheid, zoals ook die andere mannetjes een stukje van zijn karakter laten zien.

Zou de kunstenaar het niet zo'n mooi stukje van zijn karakter vinden, dat onzekere en angstige? Hij had het toch weg kunnen laten? Hij had toch ook alleen zijn leuke eigenschappen kunnen laten zien?

Hier komen we op het punt dat de kinderen beseffen dat de kunstenaar er bewust voor gekozen heeft het mannetje precies zo te maken als hij is, onbeholpen en angstig. Hij is niet altijd de vrolijke pias. Dit is hij ook. Herkennen de kinderen dat? Zo'n gevoel dat je alleen thuis toont, en vooral nooit aan je vriendjes?

Er is veel moed voor nodig om daar een beeldje van te maken. De kunstenaar heeft er waarschijnlijk op gerekend dat de beschouwer dit gevoel herkent. Dat levert wel sympathie op, maar het verkoopt niet... Wie wil er nou aan herinnerd worden dat het leven vol risico's is?

AAN HET WERK!

Het zou mooi zijn als de kinderen in uw groep zich zo veilig voelen dat ze nu spontaan de behoeften hebben om een negatieve emotie te verbeelden in de vorm van een zelfportret. Maar vraag dat maar niet. U hebt meer kans van slagen

met een opdracht voor een jaloez draakje (hij ziet er goen van...) of een rijsje spin. In ieder geval kunt u zo zoek gaan naar gezichtsuitdrukkingen.

Collage van gevoelens
Laat de kinderen gezichten verzamelen (uit kranten en tijdschriften) waarop een gevoel te herkennen is. De plaatjes worden op een groot vel papier geplakt en in het klaslokaal opgehangen. Wie bedenkt er een goed verhaal bij dat zieglie hoofd?

Emoties schetsen
Je eigen gezicht is een prima hulpmiddel bij het zoeken naar gezichtsuitdrukkingen. Alleen of in tweetalsten maken de kinderen snelle schetsen, waarbij ze proberen de emotie vast te leggen. Dat is gelukt wanneer in de kring de andere kinderen het gevoel herkennen.

Maskers maken

Laat de kinderen een masker maken waarachter ze zich kunnen verschuilen: een vrolijk masker voor als ze zich eens niet zo vrolijk voelen. En wie zich kwetsbaar durft op te stellen, kan een masker maken van een «binnengezicht», van een gevoel dat je niet graag toont.

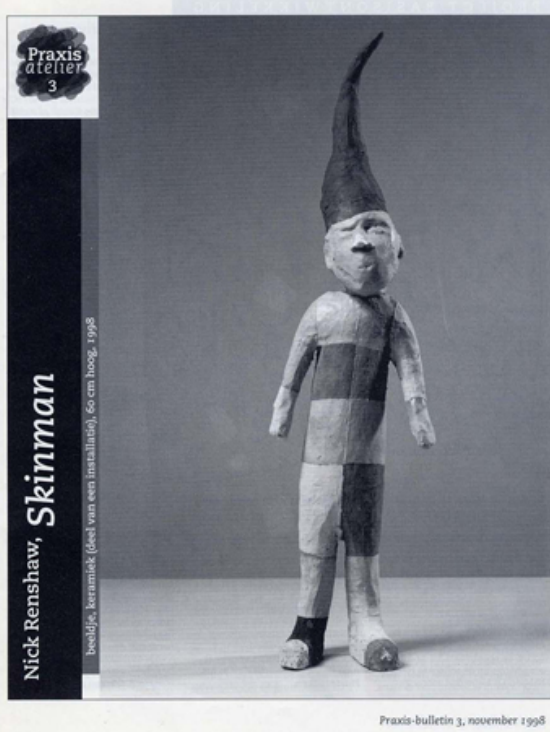
Om de gezichtsuitdrukking goed vorm te kunnen geven, is de volgende techniek een aanrader:

- Boetsaer van plasticine het gezicht in reliëf.
- Werk er laagjes krantenpapier (in reepjes) overheen die door de behangsrilm zijn gehaald. (Tussen twee vingers kun je de overlopende lijn verwijderen.)
- Eindig met een laag witte reepjes papier.

- Na het drogen kan de plasticine worden verwijderd.

- Schilder het masker daarna met plakkaatverf.

Veel plezier met deze aflevering van het Praxis-atelier!

Nick Renshaw, *Skinman*

beeldje, keramiek (deel van een installatie), 60 cm hoog, 1998

Praxis-bulletin 3, november 1998